

هندسه طراحی الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفتِ دفاعی سعید وکیلی^۱

چکیده

یکی از ضرورت‌های اساسی و اولیه برای پیشرفت و توسعه هر کشور در سطح ملی و بخشی؛ دارا بودن کشور از الگویی تبیین شده و بومی می باشد. در کشور ما نیز طراحی الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت به عنوان موضوعی حیاتی برای تصمیم‌گیری، برنامه‌ریزی و سیاستگذاری‌های کشور محسوب می‌شود. یکی از موضوعات و بخش‌های با اهمیت؛ بخش دفاعی کشور است که همچون دیگر بخش‌ها نیاز است برخوردار از الگویی مشخص و مدون بر اساس ظرفیت و اقتضات کشور باشد. در این مقاله سعی می‌شود ضمن ارائه هندسه کلی از طراحی الگوی پیشرفت، ویژگی‌های آن را برشمرده و بر اساس آن مدل نقشه راه الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت دفاعی کشور ترسیم گردد. در این مدل، الگوی دفاعی کشور نیاز به نظریه‌مبنایی برای جهت‌گیری درست در دفاع و امنیت کشور را دارد که بر اساس نظریه مبنا، راهبردهای کلان اساسی در بخش دفاع احصاء خواهد شد. به نظر می‌رسد بهترین نظریه مبنا بر اساس آموزه‌های اسلامی، نظریه‌مبنای «بازدارندگی» است. نقشه راه تدوین الگو در بخش دفاعی دارای چهار مرحله اصلی شامل: مبانی و اهداف آرمانی، نظریه مبنا، راهبردهای کلان و مجموعه دستورالعمل/معیار/شاخص‌های توسعه در بخش دفاعی است.

واژه‌های کلیدی: الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت، نظریه‌مبنا، بازدارندگی

۱- مقدمه

همواره برای پیشرفت و توسعه، نیاز اساسی به برخورداری از الگویی مناسب و سازگار با مکتب، جهان بینی، ایدئولوژی، اصول، فرهنگ و مقتضیات جامعه و کشور وجود دارد. در عین حال نباید از پتانسیل‌ها، محدودیت‌ها و نقاط قوت و ضعف و دیگر شرایط درونی و بیرونی جامعه و کشور غافل بود. این موضوع برای هر الگوی پیشرفتی از سطح ملی تا سطح خرد مصداق پیدا می‌کند. بخش دفاعی به عنوان یک موضوع و یک بخش عملیاتی و برنامه‌ای در کشور نیز نیاز به الگویی مشخص، تبیین شده و جامع دارد. قبل از تدوین الگو، ضروری است که چگونگی طراحی و تدوین الگو، مشخص و ترسیم شود تا بر اساس آن الگوی پیشرفت در هر سطحی طراحی و تدوین گردد. این مقاله سعی می‌کند چگونگی طراحی و تدوین الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت را در بخش دفاعی ارائه داده تا بر اساس آن بتوان به الگوی پیشرفت این بخش دست یافت. در واقع این مقاله به نقشه‌راه طراحی و تدوین الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت در بخش دفاعی می‌پردازد و تمامی مراحل که نیاز است پیموده شود تا به الگوی پیشرفت در این بخش دست یافت، اشاره می‌نماید

۲- روش مطالعه

در این مطالعه پس از ترسیم هندسه کلی از الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت؛ ویژگی‌هایی که الگوی پیشرفت نیاز است از آنها برخوردار باشد تبیین شده و بر اساس این ویژگی‌ها؛ فرآیند طراحی و تدوین الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت در بخش‌های عملیاتی و برنامه‌ای ارائه می‌گردد. این فرآیند شامل بخش دفاعی کشور نیز می‌شود. در انتها نگارنده سعی می‌کند، برخی از اجزا و مراحل این فرآیند را در بخش دفاعی کشور احصاء و مورد واکاوی قرار دهد.

۳- مفهوم و ضرورت الگوی پیشرفت

الگو در فرهنگ لغت با معنی روپُر، سرمشق، مُقتدی، اُسوه و نمونه آمده است. در برخی از منابع؛ معادل لاتین این واژه را Model و Pattern معرفی نموده‌اند ولی با توجه به مفهوم و گستره آن؛ مناسب‌ترین واژه لاتین برای آن پارادایم^۲ می‌باشد. در سال ۱۹۶۲ «تامس کوهن^۳» مفهوم پارادایم که معادل الگو و سرمشق است را وارد ادبیات علمی دنیا نمود. پارادایم مجموعه‌ای از عقاید، ارزش‌ها و تکنیک‌هایی است که اعضای یک جامعه علمی به کار می‌گیرند. به بیان دیگر قالب پایدار فعالیت‌های علمی است که در طول یک دوره در داخل یک رشته علمی از علوم هنجاری صورت می‌گیرد. در برخورد پارادایم‌ها، پارادایمی باقی می‌ماند که به حل مشکلات کمک بیشتری کند. لذا از منظر علمی می‌توان الگو را این گونه تعریف نمود که الگو یک مجموعه قواعد، دکترین، سرمشق‌ها، راهبردهای کلی، نمونه‌ها، مدل‌ها، رویه‌ها و مواردی شبیه به این است که پیش نیاز انجام فعالیت‌های جزئی و کلی و برای کارهایی که قرار است با برنامه‌ریزی و در مسیر درست و بهینه حرکت کند و بخواهد به اهداف پیش‌بینی شده دست یابد. الگو از دیدگاه رهبر معظم انقلاب این‌گونه تعریف شده است: «الگو یک وسیله و معیار و میزانی است برای اینکه آن کاری که انسان می‌خواهد انجام دهد با آن الگو تطبیق داده شود.»^۴

مفهوم هر واژه‌ای را می‌توان از دریچه‌ای خاص نگریست، گاهی تعریف به ماهیت و چیستی است و گاهی تعریف به محتوا یا فرآیند و تکوین موضوع و یا توصیف شکل و ظاهر برمی‌گردد. به لحاظ محتوایی و فرآیندی می‌توان الگو را مجموعه قواعد، قوانین و شیوه‌هایی دانست که نشانگر آرمان‌ها و اهداف و راه رسیدن جامعه به آنها براساس مقتضیات بوده و برخوردار از نظام ارزیابی و خودکنترلی است. به لحاظ ماهیت و چیستی می‌توان الگو را چارچوب و شیوه حرکت و عمل برای حصول به اهداف ترسیم شده، دانست.

اسلامی بودن الگو به این دلیل است که مبنا و پایه این الگو آموزه‌های اسلام است و ایرانیت الگو به مبدع آن که ایرانی‌ها خواهند بود و توجهی کاملی که به مقتضیات و شرایط کشور اسلامی ایران خواهد داشت، برمی‌گردد. لذا می‌توان گفت: «الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت نقشه جامع پیشرفت و تعالی جمهوری اسلامی ایران براساس آموزه‌های اسلام و متناسب با شرایط و ظرفیت‌ها است.»^۵ این تعریف در نشست علمی برخی از صاحب‌نظران دانشگاهی و حوزوی در شهر مقدس مشهد در فروردین ماه ۱۳۹۰ مورد اجماع قرار می‌گیرد.

2-Paradigm

3-Thomas Samuel Kuhn

۴- بیانات رهبر معظم انقلاب حضرت آیت اله خامنه‌ای، ۱۳۸۱/۶/۳۰

۵ - نتایج اولین نشست الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت امور تدوین الگوی ا.پ در شهر مقدس مشهد با حضور برخی از صاحب‌نظران علمی و حوزوی، فروردین ماه ۱۳۹۰

مبانی الگو همواره ثابت بوده و نظریه‌های کاربردی و راهبردها می‌تواند حسب شرایط تغییر نماید و این انعطاف‌پذیری الگو را نشان می‌دهد. رهبر معظم انقلاب از الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت بعنوان نقشه جامع یاد نمودند و فرموده‌اند: «الگو هم نقشه‌ی جامع است. وقتی می‌گوییم الگوی ایرانی-اسلامی، یعنی یک نقشه جامع. بدون نقشه جامع، دچار سردرگمی خواهیم شد؛ همچنان که در طول این سی سال، به حرکت‌های هفت و هشتی، بی‌هدف و زیگزاگ مبتلا بودیم و به این در و آن در زدیم.»^۶ در ادامه ایشان فرموده‌اند: «این الگو، نقشه‌ی جامع است؛ به ما می‌گوید که به کدام طرف، به کدام سمت، برای کدام هدف داریم حرکت می‌کنیم.»^۷

ضرورت طراحی و تدوین الگوی پیشرفت در کشور ما نیز از سه منظر قابل توجه است. الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت بنا به ضرورت علمی، ضرورت ملی و ضرورت قانونی بایستی مورد توجه قرار گیرد. برای پیشرفت و توسعه در کشور نیاز قطعی و حتمی به وجود الگویی مشخص و تبیین شده می‌باشد و تا این الگو وجود نداشته باشد جهت‌گیری نظام برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری کشور از درصد اطمینان بالایی برخوردار نخواهد بود. از طرفی هم اکنون در کشور به ظرفیت نخبگانی، خبرگی و تجربه بالایی در زمینه توسعه و پیشرفت دست یافته‌ایم که می‌توان الگوی توسعه و پیشرفت بومی کشور را طراحی نمود و این یک ضرورت ملی است. در نهایت هم در سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران و هم در ماده یک قانون برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران، به طراحی و تدوین الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت تصریح شده است و از همه مهم‌تر این که از سال ۱۳۸۶ رهبر معظم انقلاب (مدظله العالی) بارها به ضرورت و حیاتی بودن این الگو اشاره و تأکید موکد داشته‌اند و آن را وظیفه نخبگان و اندیشمندان کشور می‌دانند که این نیز ضرورت قانونی موضوع بوده و اهمیت آن را به سیاستمداران و کارگزاران نظام جمهوری اسلامی ایران خاطر نشان می‌کند.

۴- ویژگی‌های اصلی الگوی پیشرفت

برای طراحی و تدوین الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت نیاز است پس از درک کلی از مفهوم و ضرورت الگوی پیشرفت به ویژگی‌ها و خصوصیات اصلی این الگو پرداخته شود. با توجه به مفهوم کلی الگو که در برگزیده مجموعه قواعد و قوانین جهت‌ده همراه با بیان ارزش‌های جامعه است به نوعی مفهومی از نقشه جامع که راه را نشان می‌دهد در ذهن مخاطب متبادر می‌شود که به نظر می‌رسد هر الگویی نیاز است دارای جامعیت بوده که بتواند تمام عرصه‌های زندگی اجتماعی، حکومتی و فردی را پوشش داده و از طرفی کاملاً منطبق بر ارزشها، فرهنگ و اصول اعتقادی جامعه بنا شود، که حتما نشأت گرفته از جهان بینی و ایدئولوژی حاکم بر جامعه خواهد بود. از طرفی این الگو باید برخوردار از چارچوب مشخص و دارای یک سیستم کامل و منظم که توانایی ماندگاری و پایداری در طول زمان را داشته باشد و در نهایت بر پایه‌های علمی و معرفتی جامعه استوار بوده و از ابزار، روش‌ها و تکنیک‌های خاص خود بهره‌مند باشد. ساده بودن نیز، از ویژگی ذاتی الگوهاست چرا که آنها شکل ساده شده‌ای از واقعیت را نشان می‌دهند و همچنین دارای توانایی بالا و منعطف بودن در همراه بودن با مردم و نیز شفافیت به جهت درک تمام آحاد مردم برای همراهی نمودن آن و در

۶- بیانات رهبر معظم انقلاب در نشست بررسی اندیشه‌های راهبردی الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت، ۱۳۸۹/۹/۱۰

۷- همان

نهایت تحقق‌پذیری از دیگر ویژگی‌های الگوهاست. پس بطور خلاصه می‌توان گفت ویژگی‌های الگوی پیشرفت که الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت نیز در زمره آن است به قرار ذیل است:

- منطبق بر جهان بینی و مکتب فکری و اعتقادی جامعه
- برخوردار از ابزار و روش‌های عملیاتی و اجرایی
- رعایت اصول و ارزش‌های حاکم بر جامعه
- منطبق بر حقایق بودن و در نظر گرفتن واقعیت‌های درونی و بیرونی جامعه
- جامعیت
- اعتبار
- شفافیت و سالم بودن
- ماندگاری
- پایداری
- دارای نظام و سیستم
- عملیاتی بودن (از عرش تا فرش)
- مشارکت‌پذیری
- انعطاف‌پذیری

لذا به نظر می‌رسد الگویی پیشرفته، مناسب و دلخواه است که دارای ویژگی‌های ذکر شده در بالا باشد تا ضمن توانایی در تحقق‌پذیری و پذیرش در جامعه، همراهی کامل جامعه و حکومت را پشتوانه خود داشته باشد

۵- نقشه راه تدوین الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت در بخش دفاع

برای طراحی و تدوین الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت ابتدا نیاز است بر اساس مفهوم آن؛ نمایی از هندسه عمومی الگو ارائه شود. هندسه عمومی الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت دارای سه مرحله اساسی است:

○ مرحله قبل از تدوین الگو

○ مرحله تدوین الگو

○ مرحله اجرا و نظارت بر تحقق‌پذیری الگو

مرحله قبل از تدوین الگو؛ شامل مرحله‌ایست که نیاز است قبل از طراحی و تدوین الگو مقدمات لازم و مفهوم‌شناسی آن و نظام اجرایی طراحی و تدوین الگو و از همه مهمتر نقشه راه تدوین الگو تهیه گردد. این مقاله سعی می‌کند تا در این مرحله فرآیند طراحی و تدوین الگو را در بخش دفاعی ارائه دهد.

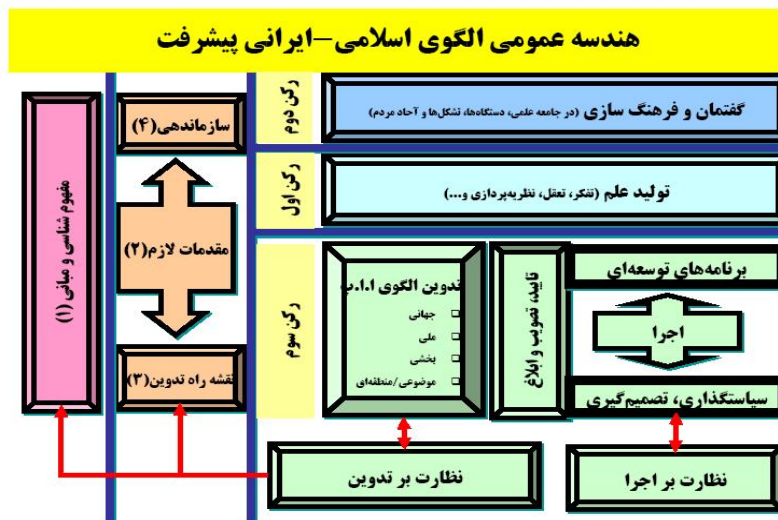
مرحله تدوین الگو؛ مرحله‌ایست که بر اساس نقشه راه تدوین و نظام‌نامه اجرایی آن، مراحل طراحی و تدوین الگو طی شده و الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت در بخش مربوطه حاصل می‌شود. این مرحله دارای سه مولفه اساسی است که شامل:

○ تولید علم و نظریه‌پردازی

○ گفتمان‌سازی و فرهنگ‌سازی

○ تولید اسناد قانونی و نهادسازی

در مرحله اجرا و نظارت؛ الگوی طراحی شده به حکومت و جامعه ارائه می‌گردد تا در آن پیاده‌سازی شده و اینجاست که اسناد قانونی و بسترسازی برای گفتمان و فرهنگ‌سازی به تحقق‌پذیری الگو کمک خواهد نمود که با پشتوانه علمی بودن آن حمایت خاص و عام را خواهد داشت. هندسه عمومی الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت در شکل شماره (۱) نمایش داده شده است.

شکل شماره (۱): هندسه عمومی الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت

بر اساس ویژگیهای برشمرده شده برای الگوی پیشرفت و سه مولفه اساسی برای الگو، می توان گفت که الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت در طراحی خود برخوردار از چهار مرحله اساسی است:

- مرحله مبانی
- مرحله تدوین نظریه مبنا (یا همان نظریه پایه توسعه) در سطح ملی و بخشی
- راهبردهای کلان و اساسی توسعه و پیشرفت
- دستورالعملها و شاخصهای توسعه بخش

در مرحله اول (مبانی) که مهمترین بخش این فرایند است؛ حاوی دو بخش اساسی یعنی آرمانها (اهداف غایی) و ارزشها (اصول) می باشد.

مرحله دوم (تدوین نظریه مبنا) بر مبنا و اساس مرحله اول طراحی می گردد. در این مرحله پس از شناخت کامل از وضعیت موجود و آسیب شناسی تاریخی و موجود در بخش و همچنین انجام مطالعات تطبیقی با استفاده از تجربیات موجود علمی دنیا و آینده نگری و آینده پژوهش و آینده سازی در بخش مربوطه؛ می توان به نظریه مبنا (نظریه پایه یا همان جهت گیری اساسی) توسعه در بخش رسید. این نظریه مبنا جهت گیری اساسی بخش خواهد بود که راهبردهای کلان اساسی بر اساس آن تدوین می گردد.

در مرحله سوم (تدوین راهبردهای اساسی)؛ بر اساس مبانی مرحله اول و نظریه پایه بخش به راهبردهای کلان بخش خواهیم رسید که تا این مرحله می توان گفت راهبردها بر اساس یک جهت گیری مشخص بر مبنای اسلام و با توجه کامل به شرایط و مقتضیات گذشته، حال و آینده طراحی شده است. این مرحله پایان کار نیست چرا که توقف در این مرحله، کار را به مرحله اجرا و اقدام نخواهد رساند.

در مرحله چهارم (تهیه دستورالعمل و شاخصهای توسعه)؛ راهبردهای کلان بخش با تهیه دستورالعملهایی از حوزه نظر به حوزه اجرا و به قولی از عرش به فرش خواهد آمد. همزمان با تهیه دستورالعملهای مربوطه، شاخصهای توسعه بخش تهیه خواهد شد. این شاخصها از نوع شاخصهای

دومین کنگره‌سراسری الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت: مباحث، مبانی و ارکان پیشرفت؛ اردیبهشت ۱۳۹۲

سیاستی هستند که پیش روی برنامه‌ریزان قرار می‌گیرد تا بر اساس آن بتوانند در مسیر ترسیم شده حرکت و برنامه مقطعی زمانی و بودجه‌ای خود را آغاز نمایند.

به طور خلاصه می‌توان مراحل فرآیند تدوین الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت را در شکل شماره (۲) نمایش داد:

نقشه راه تدوین الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت			
مراحل تدوین الگو	ماهیت	گام‌های اساسی	اجزای الگوی پیشرفت
اصول و ارزش‌ها؛ توجه به عدالت به عنوان یک اصل بر نظام اسلامی؛ آرمان‌ها و اهداف؛ توجه به عدالت به عنوان هدف از زیست‌ها	اسناد راهبردی	بر بنسخت و مبانی اسلامی و وضعیت مطلوب ترسیم می‌شود	آرمان‌ها و اهداف ارزش‌ها و اصول
شناخت تحلیلی از الگوهای توسعه انتخاب شده در کشور (شناخت آسیب‌ها، فرصت‌ها، دستاوردها و... در ابعاد ملی، منطقه‌ای و جهانی) شناخت تحلیلی از الگوهای توسعه در جهان و منطقه شناخت به‌تعمول در آینده در سطوح ملی، منطقه‌ای و جهان (دیده‌بندی، دست‌نویس، سند راهبردی) شناخت ساختارهای فرهنگی و هویتی ارجمت‌داری، توجه به دورنمای نظریه مبنا و جهت‌گیری‌های پایه‌ای و اساسی تکمیل و اجزای اساسی و بلند مدت		بر اساس: اصول ارزش‌ها، آرمان‌ها و اهداف استفاده از دستاوردهای کشور و جهان استفاده از الگوهای توسعه مطرح و موفق در جهان سبک‌های نوین، منطقه‌ای و جهان در گذشته، حال و آینده نظریه مبانی و جهت‌گیری‌های اساسی و راهبردهای کلان و بلندمدت تدوین می‌شود.	نظریه مبنا و پایه‌ای برای پیشرفت راهبردهای اساسی
استخراج معیارها و شاخص‌های اسلامی در حوزه‌های مختلف و در عرصه‌های اجتماعی و حکومتی شناخت و استخراج معیارها و شاخص‌های توسعه در جهان استفاده در کشور تکمیل معیارها و شاخص‌های الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت تلفیق و تدوین نهایی تصویب و ابلاغ		پایه و اساسی تأمین و اجزای اساسی	بر اساس نظریه مبنا و جهت‌گیری‌های اساسی و راهبردهای کلان و بلندمدت تدوین می‌شود. پروژه‌های اساسی و شاخص‌های الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت، میسر می‌شود.

شکل (۲): فرآیند تدوین الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت (نقشه راه تدوین) در بخش دفاعی

برای تدوین الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت در بخش دفاعی مراحل ذکر شده در بالا طی می‌شود. در مرحله اول (مبانی) ابتدا آرمان‌ها و اهداف غایی در بخش دفاعی از آموزه‌های اسلامی احصاء شده و به عنوان یکی از اسناد مبانی گردآوری می‌شود. در واقع سوال می‌شود بخش دفاعی کشور چه آرمان و هدف غایی را مورد نظر دارد که بتواند مسیر خود را بر اساس آن تنظیم نماید؟ تاکنون یکی از مشکلات اساسی نظام برنامه‌ریزی ما، عدم وجود هدف‌گذاری نهایی بوده است که سند چشم‌انداز سعی نموده این خلأ را پر کند ولی در این سند اهداف بسیار کلی و شامل همه بخش‌ها نمی‌باشد.

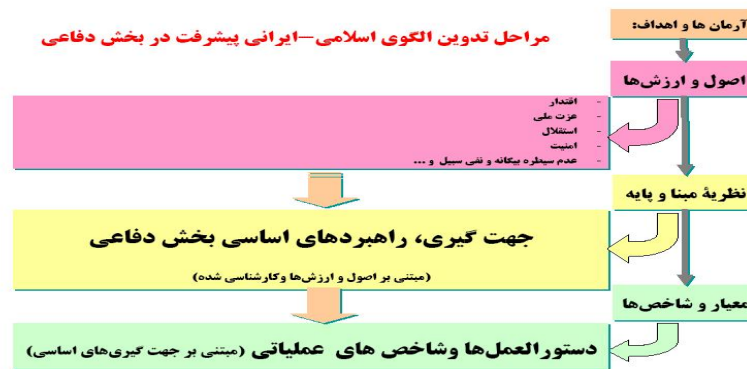
لذا در اولین گام؛ اهداف و آرمان‌های بخش دفاعی تهیه می‌شود و همواره پیش‌روی تمامی تصمیم‌گیران، تصمیم‌سازان و کارشناسان بخش دفاعی است تا همواره بدانند هدف و نقطه غایی کجاست تا در هر تصمیم و اقدام خود بر اساس آن جهت‌گیری نمایند.

در همین مرحله یعنی مرحله مبانی؛ اصول و ارزش‌های بخش دفاعی نیز از آموزه‌های اسلامی اخذ می‌شود. بر اساس قانون اساسی کشور، در این بخش می‌توان گفت که اصول و باید و نبایدهای بخش دفاعی ما اصولی همچون: اقتدار، عزت ملی، استقلال، امنیت و عدم سیطره بیگانه و نفی سبیل خواهد بود. این آرمان‌ها و اصول به عنوان سند تهیه و پس از تصویب در اختیار مدیران، فرماندهان و کارشناسان عالی ستاد کل نیروهای مسلح و نیروهای نظامی کشور قرار می‌گیرد.

در مرحله دوم؛ برای تدوین نظریه مبنا در بخش دفاعی با توجه کامل و مبنایی به مرحله قبل باید به مقتضیات و شرایط تاریخی، کنونی و آینده در بُعد بیرونی و درونی توجه داشت و بر اساس آن نظریه پایه این بخش را تهیه نمود. آیا کشور ما می‌خواهد نظریه مبنایی همچون بریتانیا و کشور غاصب اسرائیل داشته باشد که هر تهدیدی را قبل از بروز در نطفه خفه کند که بر اساس این نظریه، نیاز است همواره سیستم‌های

اطلاعاتی قوی و وسیعی در سراسر جهان داشته باشند. (مانند MI6^۱) یا بخش دفاعی ما می‌خواهد نظریه دفاعی تدافعی داشته باشد یعنی هر تهدیدی را در مرزهای کشور متوقف نماید یا در این بخش می‌خواهیم نظریه مبنایی «تبدیل تهدید به فرصت» را همچون کشور آمریکا داشته باشیم یا سیستم دفاعی ما می‌خواهد با هم‌پیمان شدن با کشورهای قدرتمند، در سایه قدرت آنها امن باشد. لذا ما برای کشور خود در این مرحله ملزم هستیم یک نظریه مبنایی داشته باشیم که جهت‌گیری اساسی این بخش را ترسیم می‌کند. خوشبختانه با حضور و رهبری مستقیم رهبر معظم انقلاب (مدظله العالی) در بخش دفاعی، برخلاف دیگر بخش‌های عملیاتی کشور مانند بخش اقتصادی، فرهنگی، سیاسی، مدیریتی، زیربنایی و امثالهم دارای نظریه مبنایی هستیم. به نظر نگارنده بخش دفاعی کشور دارای نظریه مبنایی «بازدارندگی» است. این بدان معناست که کشور ما بر اساس این نظریه مبنایی جهت‌گیری دفاعی خود را به گونه‌ای تنظیم نموده است که قرار است کشور به سطحی از قدرت و اقتدار داخلی و خارجی دست یابد که هیچ تهدیدی و هیچ کشوری حتی فکر تجاوز به کشور ما را درمُخِله خود نمی‌پروراند و در زمین، دریا و هوا و حتی فضا به اقتدار کامل دفاعی دست پیدا خواهیم کرد که البته توفیقات قابل توجهی در این راه، با مدیریت حکیمانه رهبر فرزانه انقلاب و فرماندهان مومن و دلسوز و شجاع کشور حاصل شده است.

در مرحله سوم بر اساس این جهت‌گیری و نظریه مبنایی «بازدارندگی»، راهبردهای اساسی این بخش ترسیم شده و در نهایت به دستورالعمل‌های اجرایی و عملیاتی و شاخص‌های توسعه‌ای که نشان‌دهنده اقتدار و بازدارندگی و همه‌جانبه بودن دفاعی کشور است دست خواهیم یافت. نمودار شماره (۳) سطوح کلی این مراحل را نمایش می‌دهد.

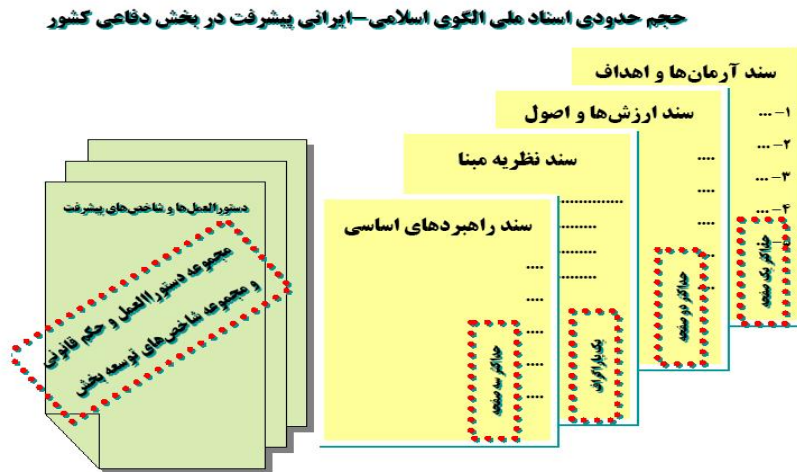
شکل (۳): مراحل تدوین الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت دفاعی

لذا پس از طی مراحل ذکر شده، به چهار سند مهم در بخش دفاعی خواهیم رسید:

- سند آرمان‌ها و اهداف غایی دفاعی
- سند اصول و ارزش‌های دفاعی
- سند نظریه مبنایی (پایه) بخش دفاعی
- سند راهبردهای کلان و اساسی دفاعی

۸- یکی از بخش‌های سازمان اطلاعات و امنیت خارجی انگلیس است.

- مجموعه دستورالعمل‌های دفاعی
 - و مجموعه شاخص‌های توسعه در بخش دفاعی
- شکل شماره (۴) حجم حدودی اسناد این نمایش می‌دهد.

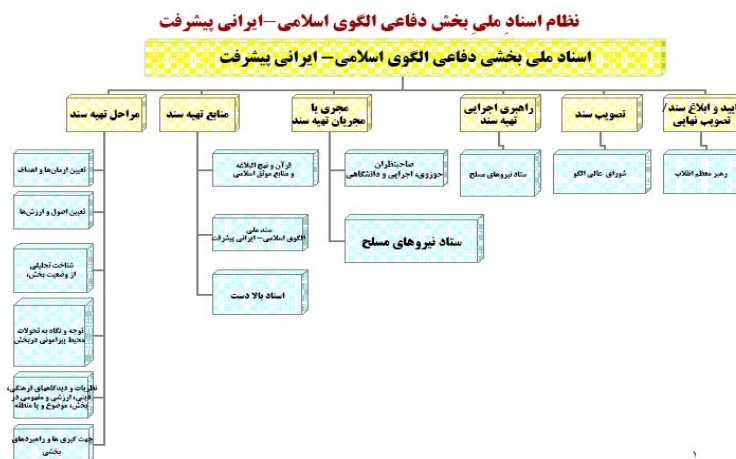
شکل (۴): حجم حدودی اسناد ملی الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت در بخش دفاعی کشور

سند اول و دوم در بخش دفاعی حجمی به اندازه یک برگ کاغذ خواهد داشت که البته اسناد پشتیبان آن که باعث تولید این دو برگ سند شده است قبلاً مطالعه خواهند شد. سند نظریه پایه در حد یک جمله یا پاراگراف خواهد بود و سند راهبردهای اساسی در حد دو یا سه صفحه می‌باشد. و مجموعه دستورالعمل‌های و آیین‌نامه‌های اجرایی و شاخص‌های توسعه نیز تهیه و در اختیار مدیران، فرماندهان و کارشناسان ارشد سازمانی قرار خواهد گرفت.

۶- نظام طراحی و تدوین الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت در بخش دفاع

الگو برای برنامه‌ریزی و نظام‌مند شدن طراحی و تدوین الگوی دفاعی کشور که در بخش قبل ذکر شد، نیاز به نظامی وجود دارد که مراحل طراحی و تدوین الگوی دفاعی کشور و منابع و مراجع مورد استفاده برای طراحی الگو و اسناد و قوانین مورد استفاده و همچنین مجری طرح و تصمیم‌گیر و تاییدکننده و ابلاغ نهایی بخش برای اجرا، در آن نظام تبیین و به نمایش گذاشته شود.

نمودار شماره (۵) سعی نموده است در بخش دفاعی این نظام را ترسیم و ارائه نماید.

شکل (۵): نظام اسناد ملی بخش دفاعی الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت

۷- نتیجه گیری

بخش دفاعی کشور همچون دیگر بخش‌های نظام برنامه‌ریزی و عملیاتی کشور نیازمند الگوی پیشرفت و توسعه می‌باشد. طراحی و تدوین الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت از نگاه رهبر معظم انقلاب برای کشور حیاتی بوده و انجام این مهم به نخبگان و اندیشمندان واگذار شده است تا با همکاری تمامی قوای سه‌گانه حکومتی کشور در سطح ملی و بخش‌های مختلف این الگو طراحی و تدوین گردد.

الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت؛ نقشه جامع تعالی و پیشرفت کشور بر مبنای آموزه‌های اسلام و با توجهی کامل به مقتضیات و شرایط کشور تعریف می‌شود. ضرورت تدوین الگو نیز در سه سطح ملی، علمی و قانونی قابل طرح است. برای برخورداری از الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت در بخش دفاعی؛ لازم است ابتدا فرآیند تدوین الگو و به بیان دیگر «نقشه راه تدوین الگو» طراحی و مهندسی شود. نقشه راه الگو در بخش‌های مختلف از جمله بخش دفاعی شامل چهار مرحله ذیل می‌باشد:

- مرحله مبانی
- مرحله تدوین نظریه مبنا (یا همان نظریه پایه توسعه) در سطح ملی و بخشی
- راهبردهای کلان و اساسی توسعه و پیشرفت
- دستورالعمل‌ها و شاخص‌های توسعه بخش

از مرحله اول تا مرحله سوم، اسناد الگو حاصل می‌شود و در مرحله چهارم دستورالعمل‌ها و شاخص‌ها، اسناد الگو را اجرایی و عملیاتی می‌کنند. در بخش دفاعی به اصولی همچون اقتدار، عزت ملی، استقلال، عدم سیطره بیگانه و نفی سبیل می‌توان اشاره نمود و نظریه‌های مبانی بخش دفاعی کشور که بر اساس آن جهت‌گیری برنامه‌ای صورت می‌گیرد نظریه‌ی «بازدارندگی» است. پس از نظریه مبنا، راهبردهای اساسی بخش تهیه می‌شود. اسناد الگو نیز در چهار سند و دو مجموعه دستورالعمل و شاخص گردآوری می‌شود. که حجم این اسناد بسیار مختصر و جمعا از ۱۰ صفحه تجاوز نمی‌کند در حالی که دارای مطالعات پیش‌تیبیان و اصلی مربوط به خود نیز است.

فهرست مراجع

گزیده‌ای از فرمایشات رهبر معظم انقلاب در نشست بررسی اندیشه‌های راهبردی الگوی اسلامی- ایرانی پیشرفت،
۱۳۸۹/۹/۱۰

کوهن، تامس، (۱۳۸۹) ساختار انقلاب‌های علمی، ترجمه عباس طاهری، تهران، قصه
و کیلی، سعید، (۱۳۹۱)، الگوی اسلامی- ایرانی پیشرفت (مقدمات لازم)، تهران، معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی
رئیس جمهور

و کیلی، سعید، (۱۳۹۱)، نقشه راه تدوین الگوی اسلامی- ایرانی پیشرفت، اولین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت،
تهران